

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

VÁSÁRTÉR

(RÉSZLET)

* * *

Egy este, miután engem már lefektettek, anyám és apám közt hosszas beszélgetés kezdődött. Azon túl, hogy ellenkező műszakban dolgoztak, s így többnyire csak hétvégeken kerültünk egyszerre ágyba, nem lett volna ebben semmi különös, de ennek a beszélgetésnek köszönhetően hamarosan nagyot változik az életünk. Anyám kissé bátortalanul azzal áll elő, hogy költözzünk el innen, vegyünk magunknak egy kis házat valahol. Apám kezdetben értetlenül fogadja az ötletet, de amikor anyám az öregekkel való együttélés – a szűkös körülmények, a közös háztartás, az állandó alkalmazkodási kényszer – hátrányait kezdi sorolni, egyre több megértéssel bólogat, aztán néhány újabb érv elhangzása után teljességgel igazat ad neki.

– Csakhogy a házvásárláshoz pénz kellene, az meg nekünk nincs – próbálja meg apám az álmokból visszavezetni párját a valóságba. Ő erre villanyt gyűjt, előszed valahonnan egy kopott bőrtárcát, és apám ámulatára kinyitja.

– Hát ez meg honnan van?

– Emlékszel, amikor a fiúnak baj volt a fejével, amikor bőrgyógyászhoz hordtuk Szőlősrre? Na, amit akkor adtál, azt a háromszáz rubelt én nem adtam oda az orvosnak. Gondoltam, nincs az egy cseppet se jobban rászorulva, mint mi, ezért elő se vettem, és már harmadik éve gyűjtögetek hozzá. Minden fizetésből félreteszek százötven rubelt. Ez itt most ötezer-ötszáz.

Apám hallgat, de gondolatai pörögnek. Bizony, a havi ötszáz rubeles fizetésekhez képest nem kevés pénz ez. Látszik az arcán, hogy tetszik neki az anyám takarékosági kezdeményezése, s talán már azon töri a fejét, hogyan lehetne felgyorsítani a gyűjtést.

– Hátha nyerünk a következő húzáson? – csillan fel anyám szeme, s egyelőre csak apám érti, hogy házastársa a fizetéseiből hónapról-hónapra levont államkölcsön-kötvényekre, vagyis azok negyedévente esedékes sorolására gondol.

– Arra ugyan várhatunk. Nyolcadik éve gyűlnek ezek a papírok, de még soha nem húzták ki egyiket se.

– Most majd hátha?

Egy jó hét elteltével apám egy újsággal jön haza, s abban egy fél oldalon számsorok állnak egymás alatt. Épp jókor jött, anyám is otthon van, aki az újság láttán izgatottan szedi elő a ruhásszekrényből, a lepedők alól a megsárgult újságpapírba csomagolt kötvényeket. Veszik egyiket a másik után, és a papírok számaikat összevetik az újságban közzétett azonosítókkal. Igaz ugyan, hogy lassan már magam is érdeklődöm a betűk iránt, de ezt a műveletet még nem értem. Az én figyelmemet még csak a kötvények képi ábrái – a szép színes gőzmozdonyok, a traktorok, kombájnok, gyárkémények és a repülőgépek képesek lekötni, de azok nagyon. Órákig el tudnám nézegetni némelyiket. De úgy látom, az apám kezében lévő egyik százrubeles kötvényt már nem sokáig, mert úgy megfogta, mintha sohasem akarná elengedni. Másodszor is az újság számsorára helyezi, s anyámat is odavonja:

– Úgy látom, ennél mindkét szám stimmel. De nézd meg te is, Mártuska – mondja apám, s az arca felragyog.

Az én rövidlátó anyám teljesen az újság fölé hajlik, s amikor ő is azonosítja a kötvény számaikat, felegyenesedik, és maga elé meredve csak ennyit mond:

– Jaj, Istenem, hát létezik, hogy nyertünk?

– Nyertünk bizony, és tudod, hogy mennyit? Kerek négyezer rubelt.

Ekkor érkezett el életünkben az a pillanat, amelytől kezdve a házvásárlási szándék a mindennapi beszéd tárgya lett. Apám eladó házak iránt kezdett érdeklődni, és gyakorta vonult félre anyámmal pénzt számolni. Szemük közben lázasan égett, s a végén apám arcán megjelentek a gond verejtékcseppjei, mert a pénz még mindig kevés volt. Felállt, és idegesen járkált a szobában egyik faltól a másikig. Aztán gondoltak egyet. Mégpedig azt, hogy nem akarnak újabb éveket várni, megpróbálkoznak valamivel, ami ugyan tiltott, de várhatóan meglesz a maga szerény haszna.

Anyám Szőlőson, egy lánykori barátnője közvetítésével, az ottani cipőgyárból származó színezett bőrt kezdett vásárolni, s azokat némi felárral otthon eladta. Két-három darabot tudott feltűnés nélkül elhozni egyszerre, ennyi fért el a kizsitáskájában. Finomabb borjú- és kecskebőrt hozott általában, s vevői az újlaki és a környékbeli cipészek voltak. Ők is tiltott tevékenységet folytattak, törvényellenesen úzték a kisipart, amihez az alapanyagot csak így, kézen-közön tudták beszerezni. A bőrök minőségével és árával elégedettek lehettek, mert hamarosan úgy odakaptak, a megrendelések teljesítése olyan tempót diktált, hogy anyám alig győzte kielégíteni az igényeket. Apám, miközben örült az anyagi gyarapodásnak, állandóan óvatosságra intette. Ha sötétedés utánra vagy kora reggelre vásárló jelezte jöttét, az utcán, a

ház körül alaposan körbe kellett nézni, nehogy rajtuk üssenek a gazdasági rendőrök, de az önkéntes besúgóktól is okkal lehetett tartani. Ha híre kelt, hogy razzia készül, vagy már le is csaptak valamelyik suszterre, apám gyorsan eltüntette a mindössze pár darabos árukészletet, de egy-két hét elteltével, ha ismét helyükre rázódtak a dolgok, folytatni kellett a kereskedelmet, mert ostobaság lett volna a jó kis jövedelemről önként lemondani.

Anyám és apám közösen épített álma alig néhány hónap alatt, már '57 szeptemberében teljesült. Azt hiszem, ekkor kezdődött életünk legboldogabb szakasza. A takaros kis ház közel volt, mindössze vagy százötven méterre a szülői fészektől, ugyanazon a Vásártéren, ahol a világra jöttem.

Én pedig nem hiába lestem állandóan a felnőttek szavát. Viszonylag korán rögzült bennem, hogy a '33-as nagyárvíz több tucat családi házat és középületet mosott el Újlakon. A csehek mindenáron előrelátók akartak lenni, ezért a település több pontján a víznek ellenálló, változó alapterületű és különböző rendeltetésű faházakat építettek a leomlottak helyett. Így legalább a Tisza, a sok rettegés, könny és bánat okozója is kivehette részét a helyreállítás erőfeszítéseiből. Korábbi komisz viselkedését azzal tette jóvá, hogy az építkezéshez kivágott tömérdek szálját saját hátán szállította le a Verhovináról Újlakra. De ő állta a híres fészekteremtő pallérok útiköltségét is, akik kétkézi harcsafűrészekkel, széles pofájú, plenkácsokkal, s különböző élesre fent szerkercékkel érkeztek a tutajok hátán. Való igaz, az alföldi ember is rátermett és serény, sosem lép kétszer egyazon nyomba. Ha építésről van szó, ért a paticsához, vályoghoz, téglához, szükség esetén a kőhöz, de rönkből nem volt még módja házat építeni. Annál jobban tudták a dolgukat a bocskoros, puliszkapusztító építőmesterek, akik a csendőrlaktanya tágas épületei után a Vásártér magasabban fekvő részén is emeltek hét, akkoriban takarosnak számító családi házat. Ötöt a temetőhöz vezető út mentén, kettőt pedig a két szélső telek végében. Nos, ebben a rangos bokorban lett most eladó a Szikszó-féle ház. Két idős lakója, apa és lánya Magyarországra készültek áttelepedni, s az én apám nagyon hamar megállapodott velük.

Egy langyos szeptemberi vagy október eleji délutánon magam indultam el, hogy közelebbről is megnézzem leendő házunkat. A kisajtót félig megnyitottam, aztán magam sem tudom, mi ütött belém, megtorpantam. Mi lesz, ha idegenekkel találkozom, mit mondok, miért jöttem? De vissza sem fordulhattam. Félszegen, bizonytalanul benyitottam mégis, és a szép, rendezett udvar látványától köszönni is elfelejtettem, csak néztem szégyenlősen magam elé. Szikszó bácsi és Mariska néni éppen kint foglalatoskod-

tak, megkönnyebbülésemre felismertek, és mosolyogva jöttek elélem. Kézen fogtak, beljebb vezettek, s én nem győztem csodálni a kis köves járda menti rózsafákat, majd a szőlőlugas kívánatos termésén akadt meg szemem. Mariska néni leszakított egy illatos Izabella-fürtöt, és a kezembe adta. – Egyed csak szépen, jóízűen, ez már a tiétek.

Október végén költöztünk, egy nap bőven elég volt rá. Egy ruhás szekrény, egy szimpla deszkaágy, dunna, két párna, egy asztal, egy sezlon, néhány szék volt mindössze anyám hozománya, de a házvásárlásból maradt még pár száz rubelünk, s abból meg tudott venni egy ungvári zománcos tűzhelyet és egy vadonatúj, üveges konyhaszekrényt. Ennek csak a festése volt anyám ízlése ellen való, de Árpai bátyám, anyám asztalosnak készülő öccse ezt fél nap alatt megoldotta. Egy helyiség berendezésére ez elég is volt, a másik két szoba, mert nem volt mit beleraknunk, üresen maradt. Sokáig így is hívtuk: az üres ház. Így azok a holmik, amelyek kiestek a használatból vagy csak egyszerűen útban voltak, mind ide kerültek, az üres házba. Elfért volna ott több minden, így az én hántolt vesszőből fonott bölcsőm is, amelyben életem első évét töltöttem. De szüleim azt nem hozták át az új házukba, ott hagyták az enyészetnek, mintha azt akarták volna a világnak üzeni, hogy nekik már nem lesz rá szükségük.

S hogy még inkább könnyítsen helyzetén, anyám otthagya a szőlősi varrodát, hazajött a suszterájba. Itt végre egy műszakba került apámmal, de ekkor újabb gondnak ott voltam én. A délelőtti műszak ugyanis hajnali ötkor indult, hiszen a kreml-i toronyórák szerint ez már kerek hét óra volt, a szovjet nép számára elkezdődött a munka. Engem ezért hajnali négykor felkeltettek, becsavartak egy gyapjútakaróba, és elvittek Nagymamához. – Milyen jó, hogy közel vagyunk! – mondogatták, és tiszta igazuk volt. Hát így maradtam én továbbra is a nagyanyám fia. Úgy is kezelt nagyanyám, saját fiaként, s ahogy nőtem, okosodtam, hogy valami kis hasznomat vegye, egyre gyakrabban bízott meg apróbb feladatokkal.

– Eriggy csak, Lacika, Vas Antihoz, hozzá! egy karika fehér cérnát. Nygyveneset kérjél.

Nálam ügyesebb futárt keresve se lelhetett volna, mert éppen csak kezembe adta a pénzt, tíz perc múlva én már ott voltam a cérnával. De ekkor eszébe jutott, hogy fekete is kellene, de azt se feledjem, hogy az harmincas legyen, s én futhattam boldogan vissza. A Vas Anti boltjában általában mindenféle áru volt, ha éppen volt. Egy alkalommal ondolált hajú asszonyosság került elélem a sorban, aki tehénvaját szeretett volna vásárolni.

– Tehénavjajal, jányom, sajna, nem szógalhatok – tárt a szét karjait Anti bácsi.
 – Hát akkor hogy akarjuk utolérni Amerikát, Anti bácsi – kapcsolódik a párbeszédbe egy harminc körüli férfitársarló –, ha még tehénavjait se lehet kapni?
 – Fijam, mi már régen el is hagytuk Amerikát, mer’ megettük a vajjat!
 – jön azonnal a frappáns és ideológiailag kikezdzhetetlen válasz.

Más ízben komolyabb vásárlással is megbízott Nagymama.

– Itt a pénz meg a kasornya, eriggy, hozzál Burektül egy kila disznóhúst, de ne legyen zsíros. Jó kis pörköltnek valót kérjél.

Az Alberger Burek hentesboltja jóval messzebb volt, mint a Vas Antié, de az én ügyes lábaimnak ez is csak semmiség. Burek bácsi, az alacsony termetű, erős pocakú és teljesen sima fejű hentes, miután rám került a sor, megszámlolta pénzemet, majd rádobott egy darab húst a Berkel-féle mérleg fényes lapjára. Az érzékeny mutató még vidáman járta táncát, de ő már nyúlt az áruért, s egy darab újságpapírba csomagolva kezembe nyomta. Nagymama, amikor leszedte róla az újság átnedvesedett, alaposan rátapadt cafatait, arca felvörösödött, és a zsíros, véres húsdarabot az asztalra csapta, majd felvette újra, fordított rajta egyet, s mivel a másik oldala sem volt bizalomgerjesztőbb, ismét odacsapta, majd megint felvette, lecsapta, s közben elkeseredetten és ingerülten ezt hajtogatta:

– Hát én evve’ micsinájjak? Hát én evve’ micsinájjak?

Aztán elhallgatott, majd rám nézett:

– Vidd vissza. Mondd meg neki, ha ennél jobbat nem tud adni, aggya vissza a pénzt.

Istenem, csak ezt ne akarta volna! Ha egy kicsit is szeret engem, hogy hajszolhat bele ebbe a kellemetlen, szégyenteljes helyzetbe? Ha egyszer én elfogadtam az árut, hogy álljak most azzal elő, hogy nem néztem meg kellőképpen, mégsem ilyet akartam?

Burek bácsi éppen újabb vevőt szolgált ki, amikor lógó orral beállítottam a boltba, de azonnal észrevett, s fél szemét már le sem vette rólam. Amikor szípotgva lettem elé a húst, megszólalt:

– Mit is mondott nagyanyád, mit akar belőle?

– Pörköltet – válaszolom megkönnyebbülten, s még mindig szípotgva.

– Lássuk csak – fordult egyet a pult mögött, s egy fényes kampón lógó sódarból lekanyarított egy darabot. A mérleg pár dekával többet mutatott, de nem nyúlt a késért, csak legyintett, és egy darab hófehér, ropogós zsír-papírba tekerve adta kezembe: – Mondd meg otthon, hogy máskor felnőt jöjjön húst venni.

* * *

– Öregem – szól a szokottnál kissé ingerültebben nagyanyám Nagypá-hoz –, nem ártana már a tehen elé egy kis friss gaz. Az este is laposan jött haza a legeltetésből, csuda hát, hogy nem vót tele a sajtár? Tudhatnád te is, hogy rakni kell a jászolba, mer’ a tehen a szájáru ad.

Nagyapa feltolta tarkóján a simléderes sapkát, amit nyáron sem vetett le soha, és fejét vakargatva a szárazság miatt a kert végi szántón kínlódó kis sarjú lucernára irányította szemét. Szénának szánta ugyan, de hát kivághat belőle néhány rendet, ha muszáj, közelebről vizsgálva azonban ritkásnak találta, s fejcsóválva legyintett. – Hadd erősödjön még – mondta, vagy gondolta csak, majd elővette a sarlót, hóna alá kapta a ponyvát, s indulni készült, de ekkor megakadt rajtam a szemem. – Na. Hát jönni akarsz tésis? Még nem tudtam, hová készül, de nem lehet az rossz, ahova ő megy – gondoltam magamban, és bólintottam. – Várjál akkor, üresen ne gyere, elbírsz már te is egy kis terét – nézett rám –, mintha csak a hajlandóságot kereste volna arcomon. Arról ugyan fogalmam sem volt, hogy mit kell nekem elbírnom, de ha ő mondja, csak tudja tán, mit beszél, ezért megint bólintottam, ő pedig leakasztott az ól ajtajáról egy szétbontott csonárzsákokat, s egyenesen a kezembe adta. – E’ lesz neked való – mondta, s elindult. Én szorosan a nyomában ki a kisajtón, ott meg jobbra a zsidótemető felé. Amikor a temető sarkánál befordulva a legelőre értünk, már sejtettem, hogy a Tisza-part a cél. De a töltésen átvergődve nem a folyó, hanem holtága, a Pap Tiszája mentén folytattuk utunkat.

A Pap Tiszája, amint hallomásból később megtudom, az egyház halas tava lehetett valamikor, de ekkorra már szinte teljesen elmcosarasodott, elsekélyesedett. Sötét tükrén nagyobb foltokat képezve a tavirózsa méretes levelei terpeszkedtek, köztük pedig ugyancsak a víz színén lebegve elképesztően szép fehér, rózsaszerű virágok pompáztak. Képtelen voltam tovább menni, lábam szinte földhöz tapasztotta a látvány. Nagypám jó pár méterre elhaladva tartott célja felé, de megállt és hátrasandított, mert nem hallotta lépteimet. Tudta jól, hogy virágbolond vagyok, aki minden elérhető virágot meg akar szerezni, ezért rám szólva józan mérsékletre intett. – Azt te úgyse tudod leszedni. Elmerülnél az iszapba’, meg osztán a nadályok is összemarnának, ha oda bemásznál érte. Csak ott szép az, ahun termett, a kezedbe’ csak elhervadna. Nem volt okom, hogy szavaiban kételkedjek, így elindultam, mert vittek lábaim, de szemem a liliomokat akkor tudta csak elengedni, amikor a holtágat elhagyva elértünk a nagy tengeritáblához.

– Na, itt vagyunk. Tanuld meg, ez itt a Bóvik. Itt vót nekünk, amíg az elvtársak el nem vették, egy hat köblös földünk, de ide mindig csak málét vót tanácsos vetni, mer’ a Tisza nyár elejin is ki szokott önteni, oszt’ ha búza lenne benne, azt csak tenkretenné. A málénak meg, ha nem marad rajta túl sokáig, csak használ, mer’ lerakja a jó kis iszapot. Termett itt nekünk annyi málé meg paszuly, hogy alig győztük hazahordani.

S miközben így tanítgatott, leterítette a tábla szélére a ponyvát, fogta a sarlót, és a sorok között elindulva vágni kezdte a jó kis zsenge muhart. Elébb bal kezével átnyalabolta a fél lábszárig, vagy itt-ott már térdig érő muharbokrot, a másikkal meg elhúzta alatta a sarlót. – Így ni – mondogatta, s közben utasított, hogy a lerakott csomókat szedjem öltre, vigyem a ponyvára. Amikor már akkora halmot hordtam össze, hogy a ponyva szélei sem látszotak, leültem a tetejére, kiválasztottam egy szép egészséges szálat, s annak külső levelét óvatosan lebontottam a szárról. Ami a Tündérnek eleség, nekem az játék – gondoltam csak úgy –, majd számba vettem és finoman szívni kezdtem a levél szorosan egymáshoz tapadó széleleit. A kiszívott levegő a hártyszerűen vékony peremeket rezgettetve tökéletes madár csipogást hozott világra. Ha szaporáztam, vidám volt a dal, ha hosszabban elnyújtottam, olyan volt, mint a bánatos pacsirtasírás. Még Nagyapa is felkapta rá a fejét, tetszett neki a mutatvány, aztán abba hagyta a sarlózást, és hozzáfogott, hogy a levágott muhart batyuvá kösse. Megkereste a ponyva ellentétes sarkait, s hogy jó szoros legyen a kötés, rátérdelt az összehengerített csomóra, s csak aztán kötötte jó szorosra. Ugyanígy járt el a ponyva másik két sarkával is, s amikor felegyenesedett, lábával megrugdosta a batyu oldalát. Jó keménynek találta, s megállapította, hogy van benne vagy negyven kila. Ez nekem nem sokat mondott, az én képzeletemet inkább a batyu formája mozgatta meg. Pont olyan alakú, mint egy nagy túró s bukta – állapítottam meg magamban –, de hogy az íze milyen, azt majd a Tündér fogja megmondani. – Na – fordult most már hozzám az öreg –, akkor csináljunk neked is egyet. A sarló újból haszonra lett fogva, így hamarosan kisült az én kis buktám is. Nagyapa ekkor bekanyarította az éles szerszámot saját batyuja egyik zöldellő sarkába, majd térdeit megroggyantva, fején át nehézkesen vállára emelte a degeszre tömött ponyvát. Miután kissé megrázva egyensúlyba hozta, fél kézzel lenyúlt az enyémet is, hogy hátamra segítse.

– Istenem, segíts meg! – hagyta el száját a jól ismert fohász, és elindult a simára taposott ösvényen hazafelé. Eleinte még imbolyogtam a teher alatt, bizonytalanul rakott lábaim minden áron egymásba akartak gaba-

lyodni, de nyolc-tíz lépés után már magabiztosan követtem az öreget. A töltésen túljutva elhaladtunk a vályogvető gödrök mellett, ahol Gobány Terka az egyik lányával éppen gúlákba rakta a megszikkadt vályogot.

– Fábjárny úr! – szólt nagyapa után a napon feketére cserzett arcú öregasszony – Há’ nem gyűtött nekem egy kis jó bagót?

– Jöjjön be, ha arra jár, meglássuk, mennyi jött össze.

– Hónap benézek, Fábjárny úr, hogy a Jóisten áldja meg!

Ha éppen nincs fejemen a ponyva, akkor is lapítva mentem volna el Terka előtt, mert nem volt makulátlan a lelkiismeretem. De hogy is lett volna az, amikor nem is olyan régen Sanyikával megkaparintottuk a bagógyűjtő gyufásdobozt, és ragacsos, barna tartalmát jól meghintettük borssal és még meg is paprikáztuk. Nem hiszem, hogy a vén cigányasszony jó ízzel szopogathatta a belőle gyúrt kis gubicsokat, de nem tette panaszba, nem hozta fel Nagyapa előtt soha egy szóval se. És hogy most is milyen tiszteltetőően beszél Nagyapához! Az már biztos, hogy én többet ilyet nem csinálok, és ezt megmondom Sanyikának is.

S amint így fogadkozom magamban, nem észlelem, hogy Nagyapa lassít a menettempón, majd megáll egy kis pihenőre, én pedig szinte nekimegyek hátulról. – Szusszanjunk egyet – mondja –, nincs ez a ponyva a hátunkhoz növe. Leteszem én is vállamról a terhet, s leülök rá, ahogyan tőle látom. – Mire hazaérünk, dél lesz – jegyzi meg, miközben a távolba bámul. Ráemelem tekintetem, s ő észreveszi arcomon a kérdést. – Figyeld meg – mondja botját a gyalogút hasadéka alá állítva –: ha az árnyék pontosan a Salánki hegy csúcsára mutat, tizenkét óra van. Most még egy kevéssel előtte áll. Annyira egyszerű és érthető számomra ez az évszázadok tapasztalatából merített megfigyelés, hogy csak bólintok rá, mintha ezt a tudást születésemkor én is megkaptam volna. De azért csak haladjunk, mert a gyomor is tanúsítja az idő múlását. S amint a Jakab-porta sarkánál balra fordulunk, már látni a házunkat, amelynek nyitott konyhaablakán át már száll a rádióból a déli harangszó.

A Nagymama kétkezes tőrös palacsintájából egy is elegendő lett volna nyápic gyomromba, de az én áldott emlékű öreganyám rábeszélte egy másodikra is. Ezzel már ráérősen a kert felé vettem az irányt, mégpedig a nagy almafa alatti, könnyű kézzel tákolt kalyibához. Rendeltetésének éppenséggel megfelel, árnyékot és nyugalmat nyújt annak, aki benne keresi azt, a biztonság azonban már nem kívánható el tőle: egy dühösebb szélroham szétszórná könnyedén. De ne gondoljunk mindig a rosszra. Itt van, például ez a nagyszerű palacsinta, sárgás töltelékében pár szem mazsolával, igazán

megérdemli, hogy méltósággal takarítsam el ebből a világból. Be is bújok vele a kalyiba rejtekébe, s ott jóízűen befejezem az eltüntetetését.

De jó is, hogy itt áll ez a kis hajlék! Több hasonlót, egy-két személyre méretezett csőszkunyhót láttam már, s egyszer csak belém ötlött, hogy nekem is kell egy ilyen. Nem volt ez tőlem túl merész kívánság, de meg kellett hozzá nyernem Nagyapa támogatását és főképpen szakértelmét. Ráállt ő könnyen, mihelyt felfogta kérésemet, a kalyiba építésére így is ráment egy egész délelőtt. Nagyapa a villás végű, váznak való fűzfakarókat méretezte és fűrészelte, én pedig több kéve fűzfavesszőt és a nádat hordtam hozzá fedélnek. Kényelmes fekhelyül szolgáló tavalyi széna akadtt még az aborában, kimustrált rongypokróccal meg Nagymama stafírungotta fel a kislakot. Lett hát egy saját kis tanyám. Ide tartottam egyenest, ha magányra vágytam, ez volt az én gyermekkorom egyetlen nyárra szóló édené.

Ezen a délutánon azonban felforgatta valami az én kis édenem nyugalma, ami nehezen gyógyuló, csúnya sebet hagyott érzékeny lelkemen. Nem történt semmi különös, csak egy utcabeli, tőlem is fiatalabb fiú, a Gyuszi öccse kipuhította, hogy Erzsébet néni valamilyen hivatali ügy végett magára hagyta a portát, s ráadásul nem volt otthon unokája, Béluka sem. A nevezetes kertben – júliusban vagy augusztus elején tarthatott az esztendő – érésben voltak a legfinomabb gyümölcsök, s míg én többnyire csak sóvárogva néztem a vérbélű körte és a darázsésdes almafa termését, ez a haszontalan gyerek, akinek nagyanyám szerint a szeme sem áll jól, a kert másik oldaláról átpréselte magát a rozoga kerítésen, s egy kisebbfajta dióverő rúd hegyével ügyesen mozgatni kezdte a magasra nyurgult körtefa termő ágait. Nem emlékszem már, milyen gondolatok méléztattak éppen, de a súlyos, érett gyümölcsök huppanására elő kellett bújnom a kalyibából. Endre közőmbösen rám pillantott, nem esett különösebben zavarba sem. Mintha mi sem történt volna, a kerítéshez jött, s első zsákmányából átnyújtott nekem két pompás körtét. – De Erzsébet néni ne mondd! – figyelmeztetett, én pedig egyetértően bólintottam. S valóban: miért is árulkodnék rá, hiszen azzal a néhány körtével nem lesz a vénasszony szegényebb.

De fél óra sem telhetett el, alig majszoltam el olcsón prédált hallgatásom díját, az utca felől hangos asszonyi szóváltásra lettem figyelmes. Felszaladtam az udvarra, s onnan már elég jól láttam, hogy Erzsébet néni nagy hévvel gesztikulálva, felháborodottan magyaráz a gyárból éppen érkező anyámnak valamit, de a távolság miatt nem értettem szavaiból egy kukkot sem. Rosszat még ebből sem sejtve indultam a kisajtó felé, melyen épp akkor lépett be anyám. Szemei

rosszat sejtetve villantak, hirtelen gerjedt haraggal tartott egyenesen felém, s keze már útközben emelkedett, majd lendült. Legalább négyszer-öttször csatant tenyere az arcomon. Olyan gyorsasággal és erővel ütött, hogy védekezésre emelt karjaim szétrepültek a levegőben, miközben ezt kellett hallanom: – Hát tolvajnak nevellek én téged!? Hát nem kapsz itthon eleget, hogy a máséra ácsingózol!? Hát erre való az a kalyiba, hogy a rosszaságon törd ott a fejed!? Bevillant nekem abban a pillanatban, mi történhetett. Az az álnok lelkű fiú, aki talán adott szavam ellenére is árulkodásomtól tartott, a helyzetet átgondolva azzal igyekezett elterelni saját kis gazemberségének a gyanúját is, hogy engem vádolt meg körtelopással a Vásártéren át hazafelé döcögő öregasszony előtt. S ezek után én már hiába védekeztem, hiába zokogtam anyám arcába, hogy nem is én voltam, hogy Öcsi volt az, aki a dióverő rúddal verte a körtét, szavaimat nemhogy felfogni, meghallgatni sem volt hajlandó.

Ha az ártatlanságnak ez egyszer, csak erre az egyetlenegy alkalomra zászlaja lett volna, s én azt fejem fölé emelhetem, akkor talán két ütés között rám tekint, akkor – talán – megtorpan az anyám indulata. De nem... Verésembe belefáradva megállt egy pillanatra, s amikor magához tért, elkezdhetett neki is fájni valami, mert elsírta magát, s megindult a konyha felé. Ezt látva, sérelmemet feledve, már én kezdtem aggódni érte. Hát mégis, tudtomon kívül is bűnös lennék, amiért ilyen szenvedést okoztam neki? S ott maradtam ikegve, két lábon állva, mégis mélyen magamba roskadva, torkomban azzal a rettentő keserűséggel.

